

Masken av

Publisert i NY TID 03.04.2014 Side 24-25

Forfattere:

Lars Tore Flåten, førstelektor, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Francesca Refsum Jensenius, seniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI),
Geir Heierstad, førsteamanuensis, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Kenneth Bo Nielsen, forsker, Senter for utvikling og miljø UiO.

India går til valg mandag med én klar statsministerkandidat: BJPs markedsliberalist Narendra Modi, som har innreiseforbud i USA. Den hardbarkede hindunasjonalisten bruker 3D-hologrammer av seg selv og har filial i Norge. Modi kan bli den store valgvingeren.

Flere dimensjoner

Bharatiya Janata Party (BJP), «Det indiske folkets parti», er ett av to dominerende partier på nasjonalt nivå i India.

BJP satt sist ved makten fra 1998 til 2004. Da gikk de til gjenvalg under parolen «India shining», «India skinner», noe som viste til landets imponerende vekstrate. Til alles overraskelse tapte BJP valget, og det har siden vært i opposisjon. Spørsmålet nå foran valgstarten 7. april, er om Narendra Modi (63), valgt leder for delstaten Gujarat, kan bringe BJP til makten igjen og vinne over Kongresspartiet. Eller om han er for kontroversiell til å samle støtte innad i den hindunasjonalistiske bevegelsen, fra velgerne og ikke minst fra et tilstrekkelig antall alliansepartnere?

BJP er på noen måter et typisk høyreorientert parti som kombinerer kulturnasjonalisme med en ganske minoritetsfiendtlig ideologisk profil. Partiet er spydspissen til den bredere hindunasjonalistiske bevegelsen i India. Kjernen i denne bevegelsen er den mektige grasrotorganisasjonen Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), «Den nasjonale patriotiske organisasjon», stiftet i 1925.

RSS arbeider for at Indias hinduistiske tradisjoner skal ligge til grunn for den indiske nasjonalstaten. Denne ideologien går under navnet hindutva, og den definerer også hvem som er nasjonens fiender. De indre fiendene er ifølge RSS først og fremst muslimene, som utgjør omtrent 12 prosent av Indias befolkning, men også marxister og kristne.

Det var medlemmer av RSS som dannet BJPs forløper, Bharatiya Jana Sangh, i 1951, så senere BJP i 1980. Få beslutninger i partiet har blitt tatt uten først å ha blitt godkjent av RSS. Da BJP ble en viktig politisk aktør mot slutten av 1980-tallet, var det med en aggressiv ideologisk linje som kombinerte krav om hindukulturens forrang i India med en antimuslimsk retorikk.

Endringen

Denne strategien var delvis vellykket. I parlamentsvalget i 1996 ble BJP Indias største parti og det fikk i oppdrag å danne regjering. Men da viste partiets ideologiske linje sin begrensing: Kun ett parti - Shiv Sena i Maharashtra - var villig til å danne en koalisjonsregjering sammen med BJP. Regjeringen falt etter bare 13 dager.

Da BJP igjen ble det største partiet ved valgene i 1998 og 1999, var det med en helt annen profil. Partiet la mye av sitt hindunasjonalistiske tankegodt på hylla, fokuserte mer på økonomisk

liberalisering og vekst, og klarte med det å vinne støtte fra en rekke alliansepartnere.

Men RSS følte seg forbigått og opplevde BJPs politiske strategier som ideologisk forfall. Mange av debattene som fulgte i kjølvannet av valgtapet i 2004 har derfor dreid seg om å finne den rette balansen mellom en tydelig ideologisk profil, på den ene siden, og en mer moderat høyreorientert politikk for å tiltrekke seg alliansepartnere på den andre.

Modis rolle i dette balansespillet har lenge vært uklar. Han har selv bakgrunn fra RSS, men har aldri vært særlig opptatt av religiøse spørsmål. RSS har tradisjonelt stått for en proteksjonistisk økonomi og har også uttrykt skepsis for det angivelige moralske og kulturelle forfallet som assosieres med globaliseringen.

Modi er derimot kjent som en markedsliberalist. Da Modi ble fremmet som en potensiell lederkandidat, førte dette derfor til mye intern diskusjon. Modi løste noe opp i dette da han gikk offentlig ut i juli 2013 og sa at han fremdeles regner seg selv som en hindunasjonalist. Til slutt var det RSS som fikk trumfet igjennom Modi som statsministerkandidat, til tross for sterk motstand i deler av partiet.

Janusansiktet

Modi er en fascinerende politiker. Mens svært mange av Indias toppolitikere skilter med en politisk familietradisjon, stor rikdom eller flotte doktorgrader fra utlandet, foretrekker Modi å spille på at han kommer fra enkle kår og har jobbet seg opp på egenhånd.

I talene sine nevner han ofte at han jobbet som chai-wala (en som selger te på gata) i ungdomstiden, og at han aldri har vært i nærheten av Harvard. Dette til forskjell fra hovedmotstanderen fra Kongresspartiet, Rahul Gandhi, som nettopp tilhører et politisk dynasti og som har tatt deler av sin utdanning i Storbritannia.

Det var gjennom RSS at Modi gradvis bygget seg opp til å bli en politisk skikkelse. Han fikk ulike posisjoner, først i RSS og så i BJP, og han ble regnet som hjernen bak flere av BJPs tidlige valgseire. I 2001 ble han førsteminister i delstaten Gujarat, og han har vært så populær at han har blitt gjenvalgt tre ganger og fremdeles sitter ved makten.

Populariteten hans skyldes i stor grad at han har jobbet hardt for å legge til rette for investeringer og vekst i Gujarat. Blant annet jobber delstatsregjeringen for å bygge ut bedre veier, sikre elektrisitetstilførselen til byene og gi økonomisk støtte og skatteletter til opprettelsen av industriparke. Byene i Gujarat har opplevd betydelig økonomisk vekst, og delstaten har et rykte på seg for å være et godt sted å investere. Modi har fått mye av æren for denne veksten, selv om Gujarat allerede før Modis tid kunne vise til gode vekstrater.

Modis hovedbudskap i valgkampen nå er at han skal innføre vekstmodellen fra Gujarat i resten av India. Selv om mange har latt seg imponere av veksten i Gujarat, er det imidlertid stadig flere kritiske røster som påpeker at de fattige i Gujarat ikke har fått mye glede av veksten. Forskjellen mellom by og land har blitt større, og Modi har liten støtte på landsbygda. Taleren. Modi er også kjent for å være en svært dyktig taler, og hans visjoner virker større og mer moderne enn konkurrentenes. For eksempel imponerte han mange da han fikk prosjektert 3D-hologram-mer av seg selv rundt om i Gujarat for å nå ut til større folkemengder under valgkampen i 2012.

Hans kampanjesider er profesjonelt designet, og han bruker aktivt onlinemedier for å nå ut til potensielle velgere, også i den store indiske diasporaen. Ja, selv i Norge finnes en avdeling av

«Overseas Friends of BJP», som støtter Modis visjoner.

Men Modi har også rykte på seg for å være både autoritær og fiendtlig innstilt til Indias religiøse minoriteter. Fremfor alt assosieres han med de religiøse opptøyene i byen Godhra i Gujarat i 2002. Problemene begynte da et tog med hindunasjonalistiske aktivister ble tent på, angivelig av muslimske ekstremister. Hevnaksjonene som fulgte, utløste regelrette pogromer mot muslimer i Gujarat. Nærmere to tusen muslimer mistet livet.

Modi ble raskt anklaget for å ha hatt en finger med i spillet. Denne anklagen har særlig vist til politiets manglende vilje til å beskytte delstatens muslimer og for i enkelte tilfeller ha tatt del i forfølgelsene. Modi har blitt frifunnet for disse anklagene, men han assosieres fortsatt med hendelsen. Et eksempel på dette er at amerikanske myndigheters bestemte seg for å nekte Modi visum til USA etter hendelsen, og denne beslutningen står fortsatt ved lag.

Alliansebygging

Denne siden ved Modi, skyldig eller ikke, er et stort hinder for BJPs alliansebygging. Partier som har muslimer som en viktig del av sitt velgergrunnlag, eller som holder den sekulære fanen høyt, vil ikke assosieres med Modi.

Da det ble klart at Modi kom til å bli BJPs statsministerkandidat, erklærte Bihars førsteminister, Nitish Kumar, at hans parti, Janata Dal United, trakk seg fra BJPs allianse. For at BJP skal kunne danne regjering, er partiet avhengig av støtte fra flere alliansepartnere enn det kan skilte med i dag.

Spørsmålet om Modi er BJPs redningsmann eller ikke, er derfor i stor grad avhengig av hva som får mest oppmerksomhet i ukene fremover: Den økonomiske modellen hans eller holdninger knyttet til religiøse minoriteter.